

פרק כ"א

יחידה 46 - תשובתם של בני ישראל והכאת יבש גלעד (א'-י"ב)

72 ספר שופטים | פרק כ"א

פרק כ"א

שני מעשים נוראים		מעשי השופטים					
כילוש	כל מיכה	השופטים האחרונים		השופטים הראשונים			
בבעה	יר-ח	שמשון	יפתח	אבימלך	גדעון	דבורה	ב-ב
יח-כ"א	יר-ח	י"ג-ט"ז	י"ב	ט	ו-ח	ד-ה	א-ב

באורי
מילים

ל"מסקי - להנציח ענין
חסידי
זעיר - נבית
די לא עלה בקהל' (פסוק)
הז - כי לא התקיי
במלחמה עם כל יבש

יחידה 46 - תשובתם של בני ישראל והכאת יבש גלעד (א'-י"ב)

1. מתברר שבני ישראל לפני יציאתם למלחמה נשבעו שתי שבועות (מצאו אותן בפסוקים א' ו-ה):
שבועה ראשונה:
שבועה שנייה:

הכתוב מספר שנחם של ישראל. אף על פי שנחכונו לנוש שמים, אבל בראותם הפורענות הגדולה שיצאה מן, עופלו רבבות מישראל, ונכס הרהור חרטה בלבם.

2. מדוע לדעתכם נשבעו שבטי ישראל שלא לתת את בנותיהם לאיש משבט בנימין?
3. בני ישראל שבו לבית אל, מה עשו שם?
4. מהיכן לא עלו אל ה' למצפה?
5. כמה שלחו העדה מבני החיל?
6. מה ציוו אותם?

הקדמה

שנים-עשר שבטי ישראל - הקב"ה רצה שנים-עשר שבטים בישראל, וכל שבט מייצג חלק אחד משמעותי בתוך הפזל הגדול שנקרא עם ישראל. כאשר חסר חלק במארג הכללי, התמונה אינה שלמה.

תפיסה זו באה לידי ביטוי במספר אופנים. נמנה שניים מהם:

1. כאשר יוצאים למלחמה כלל-ישראלית, כל יושבי הארץ חייבים להיות שותפים למאמץ. אף אחד לא יכול לפרוש מן הציבור. למרות זאת, אנשי יבש גלעד³⁴ -- פרשו מן הציבור ולא הצטרפו למלחמה בשבט בנימין.

2. אין להעלות על הדעת ששבט שלם ייעלם מן המפה הישראלית. לכולם יש מקום ולכולם יש תפקיד.

כוחה של השבועה - כדי לשמור על אחדות, צריכים אנו ל'כבלי ברזל' שיקשרו את עם ישראל ויגרמו לו לאחדות שלמה ומלאה. דוגמה ל'כבל' כזה היא שבועה. כוחה של שבועה הוא רב, כיוון שהשבועה גורמת לאדם להיקשר בכבלי ברזל להחלטות שלו. ישנה מעלה גדולה בשבועה כיוון שהאדם מתחייב לעשות מעשה כלשהו או להימנע ממנו, והשבועה מאלצת אותו לעמוד בהתחייבותו.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. סוגים רבים של בכי אנו מכירים: בכי של כאב, של עצב, של רצון לתשומת לב, בכי של שמחה ואושר, בכי של תסכול ועוד ועוד. איזה סוג של בכי אנו פוגשים כאן? מה מבטאת הבכייה של העם?
2. חשבו, מה היו השיקולים להילחם באנשי יבש גלעד, ומה היו השיקולים להשאיר את בתולות יבש גלעד בחיים?

אפשרויות למענה ולדיון

השבועה המתוארת בתחילת הפרק הייתה לפני תחילת המלחמה, כאשר התברר ששבט בנימין לא מוסר בידי העם את אנשי הבליעל.

כעת, אחרי סיום המלחמה, עם התברר התוצאות הרוות האסון של המלחמה, בני ישראל בוכים על היעלמותו של שבט שלם מישראל ועל הלוחמים הרבים שנפלו מתוך שבטי ישראל. אף שכל כוונת השבטים הייתה לשם שמים, התוצאה היא רעה לכל עם ישראל.

אולם בכייה זו אינה משתקת את העם, אלא גורמת לו לנסות לפתור את המשבר ולהביא לשיקומו של שבט בנימין.

בסיום הקרב מתברר שאנשי יבש גלעד לא יצאו למלחמה באנשי בנימין. בעשותם כן, כביכול הכריזו אנשי יבש גלעד כי הם מסכימים למעשיהם של בני בנימין ובני בריתם. מציאות זו חורצת את דינם של אנשי יבש גלעד כדינם של בני בנימין.

שבטי ישראל יוצאים למלחמה נגד יבש גלעד, כיוון שהיה חשוב להם הממד האחדותי בעם. אם אחד מיושבי הארץ לא מיישר קו עם כל העם, ההרגשה היא שכל האחדות עלולה לקרוס.

יחד עם זאת, שבטי ישראל משאירים את בתולות יבש גלעד בחיים כדי שיינשאו לבחורי שבט בנימין.

המסרים העולים מן היחידה

1. **חשיבות השבועה** - בני ישראל מרגישים מחויבות לשמור על השבועה שלהם ולא להפר אותה. לכן הם דורשים משבט בנימין לאלץ את ישראל לגרום להתרת השבועה.
2. **שמירה על שבט בישראל** - עם ישראל נחרד מעצם המחשבה ששבט שלם ייכחד מתוך כלל ישראל.

הצעות להמחשות ולהרחבות

1. ניתן ללמוד על חשיבות השבועה ועד כמה בימינו יש להימנע לחלוטין מכל אפשרות להישבע.
2. ניתן למצוא סיפור על אנשים שמסרו את נפשם למען הצלת עם ישראל ועל דאגתם ששום יהודי לא יאבד.

יחידה 47 - ההתפייסות עם בני בנימין (י"ג-כ"ה)

73
ספר שופטים | פרק כ"א

יחידה 47 - ההתפייסות עם בני בנימין (י"ג-כ"ה)

7. א. היכן ישבו בני בנימין?
 ב. מה היה הפתרון בעבור בני בנימין?

8. מה הציעו זקני העדה (הסנהדרין) כדי לחפש פתח להתרת השבועה למאתיים הנותרים?

9. אם יבואו אבותם או אחיהם ויטענו: למה נתנו בנותינו לבני בנימין - מה תהיה התשובה?

שאלת הפגמה: מה לדעתכם יורישו בנות ישראל כשבני בנימין יקחו אותן לנשים?

יציאתם מן הכרמים וחספתם - כתיב: 'בנימין ואב יסף'.
 מה זה אב חוסף, כך שבטו של בנימין חוסף, שכן הוא אמר: 'יציאתם מן הכרמים וחספתם'.
 הרי כשם שבאב חוסף כך בנימין (תנחומא)

"אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וזכיום הכפורים, שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שואלים שלא לבייש את מי שאין לו..."
 ועלושה טעמים יש לשמחת ט"ו באב - ואחד מהם: שהותר שבט בנימין לבוא בקהל.

הקדמה

העיר שילה - שילה נמצאת במרכז הארץ, על גב ההר, צפונית לבית אל ודרומית ללבונה. היא שוכנת מזרחית לדרך העתיקה המובילה מדרום הארץ ועד לצפונה, כך שכל מי שביקש לחצות את הארץ לאורכה היה צריך לעבור דרך שילה. שילה נבחרה ע"פ ציווי ה'. ייתכן שהסיבה לכך היא ששילה הייתה מקום מרכזי המאפשר הגעה פשוטה ונוחה, הוקם בה המשכן.

הפסוקים מתארים "חג לה' בשילה". בזמן זה היו בנות ישראל יוצאות לחולל ולרקוד בכרמים, ובחורי ישראל היו משתדכים איתן.³⁵

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. מה היה קו המחשבה שהמריץ את זקני העדה ואת שבט בנימין לפעול יחדיו למען הצלת השבט?
2. איך סוף הפרק מהווה סיום אופטימי לפרשיית פילגש בגבעה?

35 כפי שכבר כתבו רבים, מסתבר שהמנהג של בנות ישראל בימי בית שני לצאת ולחולל בכרמים בט"ו באב, מקורו במנהגן של בנות ישראל המופיע בסוף ספר שופטים.

אפשרויות למענה ולדיון

עם ישראל קורא לשלום לשבט בנימין ומוסר לו את ארבע מאות הבתולות מיבש גלעד. ועדיין בעיית שבט בנימין לא באה אל סיומה, כיוון שנשארו עוד מאתיים בחורים משבט בנימין שלא נישאו.

למרות השבועה שקיבל על עצמו, עם ישראל רוצה בכל מחיר ששבט בנימין לא יאבד מתוך שבטי ישראל, ולכן הוא מחפש פתרון הולם לשבועתו. בסופו של דבר הוסכם בין זקני העדה לשבט בנימין שהם יחטפו את הנשים, ובזה אנשי ישראל לא נתנו את בנותיהם לשבט בנימין, אך סוף-סוף התוצאה תהיה ששבט בנימין יישא נשים מישראל. נראה שאופן פעולה זה ממחיש עד כמה היה חשוב לזקני העדה ולנותרים משבט בנימין להציל את שארית הפליטה ושיהיה המשך לשבט.

סיום הפרק אופטימי, כיוון ששבט בנימין קם מן העפר ובונה שוב את נחלתו.

הפסוק המסיים את כל הספר בא ללמדנו שהכישלון של מלחמת ישראל בשבט בנימין בפרט, וכל הכישלונות בספר שופטים בכלל, הנם תוצאה של "אין מלך בישראל" ומוביל אותנו אל הספר הבא, שבו יומלך מלך על ישראל - ספר שמואל.

המסרים העולים מן היחידה

1. **גדול השלום** - לאחר מלחמה עקובה מדם, עם ישראל פונה בקריאה לשלום לשבט בנימין, למרות מעשיו הרעים.

2. **חשיבות ההנהגה המאחדת** - ללא הנהגה אחידה המאמינה בה, נוהגת בדרך הישר ולוקחת אחריות, עם ישראל נופל וחוטא, ואז באות עליו צרות.

הצעות להמחשות ולהרחבות

1. להראות במפה היכן נמצאת שילה הקדומה.
2. ניתן להמחיש את המחולות והריקודים, בכך שהתלמידים ירקדו בעצמם.
3. ניתן להמחיש את החיפוש של אנשים את בנות זוגם באמצעות משחק הזיכרון, שבו לכל כרטיס יש בן זוג המתאים לו.